

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodl samosoudcem JUDr. Petrem Velemanem v právní věci žalobkyně J. P. narozené dne bytem zastoupené Mgr. Petrem Smejkaem, advokátem v Českých Budějovicích, Na Sadech 21, proti žalované České republice – Ministerstvu financí, se sídlem v Praze 1, Letenské 15, o zaplacení 98 167,- Kč s příslušenstvím, t a k t o :

- I Konstatuje se, že postupem Okresního soudu v Liberci v řízení vedeném pod sp. zn. a následném přestupkovém řízení vedeném Magistrátem města Liberce došlo k porušení práva žalobkyně, jako poškozené, k projednání věci v přiměřené lhůtě.
- II Zamítá se žaloba o zaplacení částky 98 167 Kč s úrokem z prodlení.
- III Žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 27 694 Kč k rukám zástupce žalobkyně do 15 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění

1. Žalobkyně se v řízení domáhala přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která jí vznikla jako poškozené v trestním řízení vedeném proti rodinným příslušníkům žalobkyně O [redacted] J [redacted] a D [redacted] J [redacted] Okresním soudem v Liberci pod sp. zn. [redacted]. Žalobkyně vystupovala v řízení jako poškozená. Dne 20. 7. 2009 byla napadena svými rodinnými příslušníky strýcem a tetou, obžaloba byla podána 28. 6. 2010, Okresní soud v Liberci věc postoupil Magistrátu města Liberce dne 3. 9. 2012 s tím, že skutek by mohl být posouzen jako přestupek a následně Magistrátem města Liberce bylo řízení zastaveno, neboť spáchání skutku nebylo obviněnému z přestupku prokázáno.
2. Žalovaná jednající Ministerstvem spravedlnosti ke své obraně vznesla námitku promlčení s tím, že řízení bylo pravomocně skončeno dne 18. 9. 2012 postoupením věci Magistrátu města Liberce. K věci samé uvedla, že žalobkyni vůbec nesvědčí aktivní legitimace poškozené, neboť jednání obviněných nebylo ani trestným činem, ani přestupkem. Výše náhrady nemajetkové újmy je nepřiměřená, účelem trestního řízení není odškodnit poškozeného. Žalobkyně pouze využila jednoduché a levné cesty k tomu, aby se případně domohla náhrady škody či újmy.
3. Žalovaná jednající Ministerstvem financí k žalobě uvedla, že se z důvodu absence zákonné působnosti v odvětví vztahů souvisejících s přestupkovým řízením a v odvětví výkonu státní správy soudů nemůže ve věci předmětné žaloby kvalifikovaně vyjádřit, a že není příslušnou organizační složkou státu pro daný případ.
4. Rozsudek nalézacího soudu ze dne 10. 4. 2015, kterým bylo konstatováno porušení práva žalobkyně na projednání věci v přiměřené lhůtě, byl odvolacím soudem změněn tak, že se porušení práva žalobkyně nekonstatuje, v zamítavém výroku o finančním zadostiučinění byl potvrzen. Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně rozsudkem ze dne 29. 11. 2017 č.j. 30Cdo 1273/2016-110 zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2015 č.j. 64Co 288/2015-96 s tím, že nesouhlasil s posouzením námitky promlčení učiněným odvolacím soudem, uvedl, že odškodňované řízení je třeba posuzovat jako celek a je třeba jednat s Ministerstvem financí jako příslušnou organizační složkou státu. Odvolací soud pak usnesením ze dne 13. 3. 2018 zrušil i původní rozsudek nalézacího soudu s tím, že soud nejednal s příslušnou organizační složkou státu, již je dle závazného názoru Nejvyššího soudu Ministrestvo financí.
5. Již v původním řízení před nalézacím soudem byl zjištěn skutkový stav věci, který v průběhu dalšího řízení nedoznal změny, a to následovně:
6. Ze spisu Okresního soudu v Liberci [redacted] soud zjistil, že stíhání obviněných J [redacted] a J [redacted] bylo zahájeno usnesením ze dne 19. 3. 2010. Žalobkyně byla jako svědkyně vyslechnuta dne 14. 5. 2010, obžaloba byla u Okresního soudu v Liberci podána dne 28. 6. 2010. Usnesením ze dne 3. 9. 2012, které nabylo právní moci dne 18. 9. 2012, Okresní soud v Liberci věc postoupil Magistrátu města Liberce s tím, že nejde o trestné činy, ale uvedený skutek by mohl být posouzen jako přestupek proti občanskému soužití. O tomto postupu byla poškozená vyrozuměna v říjnu 2012. Po projednání věci Magistrátem Města Liberce bylo řízení zastaveno rozhodnutím ze dne 11. 1. 2013, neboť spáchání skutku, o němž se vede řízení, nebylo obviněnému z přestupku prokázáno a poškozená byla odkázána s jejím nárokem na náhradu škody na příslušný občanskoprávní soud. Toto rozhodnutí nabylo právní moci 19. 2. 2013. O podaném odvolání poškozené rozhodoval Krajský úřad Libereckého kraje a odvolání zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil rozhodnutím ze dne 15. 2. 2013, které nabylo právní moci 19. 2. 2013.
7. Ze žalobních tvrzení dále vyplývá, že žalobkyně se svého údajného nároku na náhradu škody u civilního soudu nikdy nedomáhala.
8. Podle ust. § 1 zákona č. 82/1998 Sb. (dále jen „zákon“), stát odpovídá za podmínek zákonem stanovených za škodu způsobenou při výkonu státní moci. Podle ust. § 5 písm. a), b)

zákona stát odpovídá za podmínek zákonem stanovených za škodu, která byla způsobena rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení, v řízení podle soudního řádu správního nebo v řízení trestním, a za škodu, která byla způsobena nesprávným úředním postupem. Podle ust. § 13 odst. 1 stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě. Podle ust. § 26 zákona, pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v zákoně občanským zákoníkem ("o.z."). Podle ust. § 31a odst. 1 zákona bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu. Podle odst. 2 cit. ust. se zadostiučinění poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Podle odst. 3 cit. ust. v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného. Podle § 14 odst. 1 cit. zák. se nárok na náhradu škody uplatňuje u úřadu uvedeného v § 6, přičemž podle ust. odst. 3 cit. § je uplatnění nároku na náhradu škody podle tohoto zákona podmínkou pro případné uplatnění nároku na náhradu škody u soudu. § 15 odst. 2 cit. zák. pak stanoví, že poškozený se může domáhat náhrady škody u soudu pouze tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

9. K obraně žalované se soud nejprve zabýval námitkou promlčení, kterou ovšem neshledal důvodnou. Právní moci nabylo rozhodnutí odvolacího správního orgánu až v únoru 2013 a žaloba byla podána 12. 12. 2013. Při mimosoudním projednání nároku v době od 1. 7. 2013 do 6. 11. 2013 se běh promlčecí doby stavil, tudíž nárok promlčen není. Současně soud neshledává žádný rozumný důvod k úvahám o tom, že by postoupením věci správnímu orgánu (kde rovněž žalobkyně vystupovala v procesním postavení poškozené) měl počít běh promlčecí doby, za situace, kdy z pohledu žalobkyně je třeba řízení trestní i správní považovat za řízení jediné. Jak koneckonců konstatoval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uvedeném v bodě 4., jedná se o nárok jediný.

10. Nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem byl do právního řádu České republiky zakotven novelou zákona č. 82/1998 Sb., provedenou zákonem č. 160/2006 Sb., s účinností od 27. 4. 2006 (§ 31a zákona). Zakotvením uvedeného nároku zákonodárce naplnil požadavek vyvěrající z čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb., dále "EÚLP"). Podle čl. 6 odst. 1 věta první EÚLP má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Smyslem novely bylo přesunout rozhodování o náhradě nemajetkové újmy vzniklé porušením práva garantovaného čl. 6 odst. 1 z Evropského soudu pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku (dále jen „ESLP“) na vnitrostátní úroveň, což ostatně zákonodárce výslovně vyjádřil v důvodové zprávě k zákonu č. 160/2006 Sb. Zdejší soud je tak toho názoru, že má-li odškodňovat na vnitrostátní úrovni nemajetkovou újmu vzniklou porušením práva primárně zakotveného již v EÚLP, je nanejvýš žádoucí, aby jeho rozhodování vycházelo z kritérií ustavených judikaturou Soudu.

11. Délka řízení je ve smyslu judikatury ESLP nepřiměřená tehdy, neodpovídá-li složitosti, skutkové a právní náročnosti projednávané věci a zároveň tkví v příčinách vycházejících z působení státu (tj. soudu) v projednávané věci, nikoliv stěžovatele, příp. od něj odlišných účastníků řízení. Soud ve své judikatuře upřednostňuje globální, celkový pohled na řízení. Proto existující průtah jen v určité fázi řízení ESLP toleruje za předpokladu, že celková doba řízení nebude nepřiměřená, naopak i v řízení, v němž soud činil úkony v přiměřených lhůtách a jeho postup byl plynulý, lze dle ESLP konstatovat porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě tehdy, když se s přihlédnutím ke všem okolnostem celková doba řízení jeví nepřiměřeně dlouhou. Nepřiměřeně dlouhými shledává ESLP nicméně i ta řízení, která sice trvala relativně nepříliš dlouho, byla však zatížena nepřiměřeným obdobím nečinnosti ve vztahu k celkové délce řízení.

12. V konkrétní věci trvalo řízení ve vztahu k žalobkyni, která vystupovala v procesním postavení poškozené od 14. 5. 2010 (den, kdy se v adhezním řízení se svým nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení připojila), do 19. 2. 2013, kdy nabylo právní moci rozhodnutí Krajského úřadu Libereckého kraje o odvolání poškozené, tedy celkem dva roky a devět měsíců. Vzhledem k nepříliš vysoké složitosti a dvouletému průtahu u okresního soudu je soud nucen konstatovat nesprávný úřední postup spočívající v neprojednání věci v přiměřené lhůtě.

13. Vzhledem k tomu, že v případě nepřiměřené délky řízení se vznik nemajetkové újmy předpokládá, zabýval se soud formou zadostiučinění. Podle § 31a odst. 2 zákona je třeba při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlídnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. K významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk) Nejvyšší soud dovodil, že význam řízení pro poškozeného je velmi důležitým objektivním kritériem, jemuž je třeba věnovat obzvláště velkou pozornost. Je možné určitým zobecnujícím postupem kvalifikovat jako zvýšeně významné jednotlivé skupiny (druhy) případů, a to podle předmětu řízení, čili podle práva či oprávněného zájmu, jichž se řízení dotýká. Typicky se jedná o trestní řízení (zejména je-li omezena osobní svoboda účastníka), dále řízení, jejichž předmětem je právo na ochranu osobnosti, rodinně-právní vztahy (zde zejména řízení ve věcech péče o nezletilé a věci výživného), řízení ve věcech osobního stavu, pracovní právní spory či řízení o poskytnutí různých plnění ze strany státu (sociální dávky, dávky důchodového pojištění, dávky zdravotního pojištění, podpora v nezaměstnanosti atd.). K těmto typovým aspektům však může přistoupit i tvrzení žalobce (poškozeného) umocňující hloubku zásahu či ovlivnění jeho životní situace nepřiměřenou délkou daného řízení a tím pádem i význam předmětu řízení pro něj. V takovém případě je ale třeba, aby žalobce toto své tvrzení prokázal, neboť jím poukazuje na skutečnost, která se vymyká obecnému (paušálnímu) vnímání důležitosti jednotlivých „typů“ řízení či typových okolností na straně účastníka; tvrdí totiž něco, co nebývá obvyklým následkem nepřiměřené délky řízení, a je tedy třeba aby existence tvrzeného následku jakož i příčinná souvislost mezi tímto následkem a porušením práva na přiměřenou délku řízení (kauzální nexus) byly postaveny najisto. Jedná se například o tvrzení, že dlouho trvající řízení vedlo k rodinným neshodám, případně rozpadu manželství (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3172/2012, ze dne 18. 12. 2013).

14. V konkrétní věci žalobkyně vystupovala v řízení jako poškozená s nárokem, který sice vyčíslila finanční částkou, avšak nejednalo se o řízení civilní, nýbrž řízení adhezní, které se nevede primárně k odškodnění poškozeného, nýbrž je tu proto, aby v případě, že obviněný je uznán vinným, jsou-li splněny další zákonné podmínky pro náhradu škody, mohla být náhrada škody přiznána poškozenému přímo v trestním řízení. Jelikož poškozenému nesvědčí žádné subjektivní právo na to, aby obviněný byl v trestním řízení uznán vinným, a nemůže ani předpokládat, že i v případě odsouzení obviněného mu bude uložena povinnost k náhradě škody, nelze připojení se k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody srovnávat co do významu řízení pro účastníka s řízením občanskoprávním, ve kterém účastníci musejí plnit procesní povinnosti, na nichž závisí jejich úspěch v řízení. V adhezním řízení může být poškozený pasivní, veškeré obstarávání důkazů za něj z moci úřední koná stát (umožňuje-li to procesní situace). Pasivita poškozeného a jeho představa, že vše za něj vyřeší někdo jiný, ovšem do značné míry zmenšuje újmu z nejistoty o

výsledku řízení, neboť není vystaven jakékoli odpovědnosti za svou procesní roli. Nelze tedy význam řízení pro účastníka odvíjet od finanční částky, se kterou se k trestnímu řízení jako poškozený připojil. Žalobkyně zcela pomíjí tu skutečnost, že i kdyby trestní soud rozhodl mnohem dříve, mohla nastat táž situace, že žalobkyně by byla se svým nárokem odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Skutečnost, že žalobkyně neučinila žádný relevantní úkon směřující k tomu, aby se náhrady škody domohla u civilního soudu, zejména poté, co byla odkázána správním orgánem na občanskoprávní řízení, tedy žalobu nepodala, a ani ze žalobních tvrzení nevyplývá, že by cokoli udělat chtěla, vede soud k závěru o zcela marginálním významu tohoto řízení pro žalobkyni. Žalobkyně svých chování sama dala jasně najevo, že se nechce v této věci nijak angažovat, veškerou iniciativu přenechává orgánům činným v trestním řízení, tedy orgánům státu a zcela pomíjí možnost, že by ani v případě rychlého projednání věci nemuseli být obvinění odsouzeni. Z popsaneho důvodu minimálního významu řízení pro žalobkyni a konkrétních okolností případu (zvláště soud akcentuje naprostou pasivitu žalobkyně co do vůle domoci se náhrady škody občanskoprávní žalobou) činí soud závěr o odpovídající formě zadostiučinění za nemajetkovou újmu, kterou je v daném případě konstatování porušení práva učiněné ve výroku rozsudku.

15. Jakkoli z týchž důvodů byla žaloba o zaplacení finančního zadostiučinění zamítnuta, byla žalobkyně úspěšná co do základu nároku, a proto jí proti neúspěšné žalované svědčí právo na náhradu nákladů řízení. Nákladům řízení odpovídá odměna advokáta dle § 9 odst. 4 písm. a) vyhl. č. 177/1996 Sb. za šest úkonů právní služby po Kč 3100 (příprava a převzetí, žaloba, účast u jednání, odvolání, dovolání a účast u jednání dne 14. 11. 2018; uplatnění nároku u žalované, tedy ani předžalobní výzva, není nákladem řízení – srov. ust. § 31 odst. 4 zákona), šest paušálních náhrad hotových výdajů ve výši 1800 Kč, cestovné 3088 Kč, náhrada za promeškaný čas 1400 Kč, celkem s DPH pak náklady řízení činí 27 694 Kč.

Poučení

Odvolání proti tomuto rozsudku lze podat k Městskému soudu v Praze prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 2 do patnácti dnů ode dne jeho doručení.

V Praze dne 14. listopadu 2018

JUDr. Petr Veleman v. r.
soudce